

Stad als speeltuin van de universiteit

Egbert van der Zee

Universiteiten zijn sinds de late middeleeuwen belangrijke spelers in de ontwikkeling van steden. In Oxford en Cambridge, maar ook in bijvoorbeeld Leuven, Gent en Utrecht is de universiteit sterk verweven met de stad. Wat zou er van deze steden over blijven wanneer je de universiteit wegdenkt? De sterke, langdurige, maar veranderende invloed van universiteiten op steden is het thema dat Goddard en Vallance in hun boek 'The University and the City' bespreken. Zo zijn het beheer van historische universiteitspanden en moderne campusontwikkelingen in het oog springende voorbeelden van haar rol in het stedelijk vastgoed. Ook is in dit soort steden een aanzienlijk deel van de stadsbewoners direct of indirect afhankelijk van de universiteit voor hun inkomen. Om de relatie tussen de universiteit en de stad te begrijpen is de beschrijving van deze directe invloed door Goddard en Vallance belangrijk. Uitdagend en vernieuwend is het niet. De beschrijving van de indirecte invloed van de universiteit op de stad is dat echter wel. Zowel de rol van de universiteit als aanjager van kennisoverdracht en innovatie komt aan bod, als de rol van de aantrekkingskracht van universiteitssteden als vestigingsplaats voor studenten, academici en alumni. En dat alles aan de hand van actuele wetenschappelijke literatuur.

Een zelfkritische houding bij de auteurs ontbreekt

Het tweede deel van het boek beslaat een empirische zoektocht naar de relatie tussen stad en universiteit. De auteurs vergelijken de situatie in Newcastle met Manchester (thema duurzaamheid), Sheffield (thema gezondheidszorg) en Bristol (thema cultuur en media). Dit doen ze aan de hand van 48 interviews in de verschillende steden. Een zwaktepunt hierbij is dat veertig geïnterviewde actoren bij een universiteit werken. De auteurs bestuderen de relatie van de universiteit met de stad dus sterk vanuit een eenzijdig perspectief. Het niet tot nauwelijks betrekken van beleidsmakers, de private sector of zelfs inwoners van de steden is een gemiste kans.

'The University and the City' gebruikt het Verenigd Koninkrijk als casus, maar er zijn parallellen te trekken naar de Lage Landen. In België en Nederland zijn bijvoorbeeld ook de intra- en extra-universitaire

ontwikkelingen aanwezig die de relatie tussen stad en universiteit beïnvloeden. Volgens Goddard en Vallance is de belangrijkste conclusie dat de samenwerking tussen universiteit en de stad te lijden heeft onder de bezuinigingen en bestuurlijke veranderingen die de laatste jaren in het Verenigd Koninkrijk hebben plaatsgevonden. Het verplaatsen van verantwoordelijkheden van regionaal naar lokaal niveau heeft een erosie van beschikbare middelen en verlies van bestuurlijke kennis en bestaande netwerken veroorzaakt. Deze conclusie staat haaks op het wijdverspreide idee in de wetenschappelijke literatuur en beleid dat het verplaatsen van bestuurlijke verantwoordelijkheden naar lagere schaalniveaus juist lokale kennis mobiliseert en lokale netwerken tot leven laat komen. Een alternatieve verklaring zijn de bestuurlijke veranderingen in de universiteit. De opkomst van een zakelijke benadering met de daarbij behorende focus op wetenschappelijke output en het binnenhalen van externe financiering zou de lokale en maatschappelijke oriëntatie van de universiteit in de weg staan. Welke rol de wetenschapper speelt in de veranderende relatie tussen universiteit en stad komt in het boek nauwelijks aan bod.

Hoewel het de auteurs ontbreekt aan een zelfkritische houding, geven ze de wetenschappelijk medewerker een zeer waardevol advies. De auteurs stellen een heroriëntering voor naar een meer maatschappelijke rol van de universiteit. De universiteit is een bedrijf geworden, maar wel een bedrijf met een sterk maatschappelijke functie. Het is tijd dat de werknemers van dit bedrijf deze maatschappelijke functie (weer) gaan bekleden, beginnend met het naar buiten treden en relaties aanknopen met de directe omgeving. Dit boek biedt vanuit haar cases voorbeelden van manieren waarop wetenschappers de stad kunnen gebruiken als levend laboratorium en podium voor het delen van kennis met de maatschappij. Een metafoer van de universiteit als school en de stad als aanliggende speeltuin verbeeldt deze situatie. Binnen (re)produceert men kennis, maar buiten ligt een wereld om te ontdekken. De auteurs hadden echter ook naar hun eigen advies moeten luisteren, en voor hun onderzoek de ivoren toren uit moeten komen.

Goddard, J. & P. Vallance (2013) *The University and the City*, Hoboken: Taylor and Francis.